

PRAWO KONSTYTUCYJNE

SEMESTR LETNI 2018/2019

mgr Anna Kuchciak

SĄD NAJWYŻSZY

art. 183 Konstytucji RP

1. *Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania.* → NADZÓR JUDYKACYJNY
zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów

2. *Sąd Najwyższy wykonuje także inne czynności określone w Konstytucji i ustawach.*

3. **Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego** powołuje Prezydent Rzeczypospolitej na **sześćoletnią kadencję** spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego.

ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym
(t.j.: Dz.U. z 2019 r., poz. 825)

Sąd Najwyższy powołany jest do:

- 1) sprawowania wymiaru sprawiedliwości
- 2) rozpatrywania spraw dyscyplinarnych (zakres określony w ustawie)
- 3) rozpoznawania protestów wyborczych oraz stwierdzania ważności wyborów i referendów;
- 4) opiniowania projektów ustaw i innych aktów normatywnych, na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy,
- 5) wykonywania innych czynności określonych w ustawach. (na podst. i zob. szerzej: art. 1)

!reorganizacja Sądu Najwyższego – Izby!

poprzednio:

- 1) Cywilna,
- 2) Karna,
- 3) Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych,
- 4) Wojskowa.

obecnie (art. 4):

- 1) Cywilna,
- 2) Karna,
- 3) Pracy i Ubezpieczeń Społecznych,
- 4) Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.
- 5) Dyscyplinarna. (art. 4)

! Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego a Prezes Sądu Najwyższego !
(kieruje pracą danej izby) zob. szerzej:
art. 12-15

skarga nadzwyczajna (art. 89-85)

NACZELNY SĄD ADMINISTRACYJNY

art. 184 Konstytucji RP

Naczelny Sąd Administracyjny oraz inne sądy administracyjne sprawują, w zakresie określonym w ustawie, kontrolę działalności administracji publicznej. Kontrola ta obejmuje również orzekanie o zgodności z ustawami uchwał organów samorządu terytorialnego i aktów normatywnych terenowych organów administracji rządowej.

art. 185

Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej na **sześćoletnią kadencję** spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego.

+ art. 236 ust. 2

ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych
(t.j.: Dz.U. z 2018 r., poz. 2107 ze zm.)

art. 1. § 1. *Sądy administracyjne sprawują wymiar sprawiedliwości przez kontrolę działalności administracji publicznej oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych i o właściwość między organami jednostek samorządu terytorialnego, samorządowymi kolegiami odwoławczymi i między tymi organami a organami administracji rządowej.*

struktura (art. 2): Naczelny Sąd Administracyjny oraz wojewódzkie sądy administracyjne

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

-
- ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym
- ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym
- ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym
- ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. z 2016 r., poz.2074 ze zm.)
- • ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (t.j.: Dz.U. z 2018 r., poz. 1422)
- ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 2072 ze zm.)

SKŁAD

art. 194 Konstytucji RP

*1. Trybunał Konstytucyjny składa się z **15 sędziów**, wybieranych indywidualnie przez Sejm **na 9 lat** spośród **osób wyróżniających się wiedzą prawniczą**. **Ponowny wybór do składu Trybunału jest niedopuszczalny.***

2. Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

art. 3 ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego

Sędzią Trybunału może zostać osoba, która wyróżnia się wiedzą prawniczą oraz spełnia wymagania niezbędne do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego.

+ art. 30 ust.1 zd.1 Regulaminu Sejmu

*Wnioski w sprawie wyboru lub powołania przez Sejm poszczególnych osób na stanowiska państwowe określone w art. 26 i 29 mogą zgłaszać Marszałek Sejmu albo co najmniej 35 posłów, z tym że **na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego - Prezydium Sejmu albo co najmniej 50 posłów**, a na stanowisko Rzecznika Praw Dziecka - Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, grupa co najmniej 35 posłów lub co najmniej 15 senatorów.*

+ art. 195 i art. 196 Konstytucji RP

art. 188 Konstytucji RP

Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach:

- 1.zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,*
- 2.zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,*
- 3.zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,*
- 4.zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,*
- 5.skargi konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1.*

art. 79 Konstytucji RP

- 1.Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.*
- 2.Przepis ust. 1 nie dotyczy praw określonych w art. 56*

postępowanie w sprawie skargi konstytucyjnej: art. 76-80 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym

art. 77. ust. 1

(zasada subsydiarności)

*Skarga konstytucyjna może być wniesiona **po wyczerpaniu drogi prawnej**, o ile droga ta jest przewidziana, **w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia** skarżącemu **prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.***

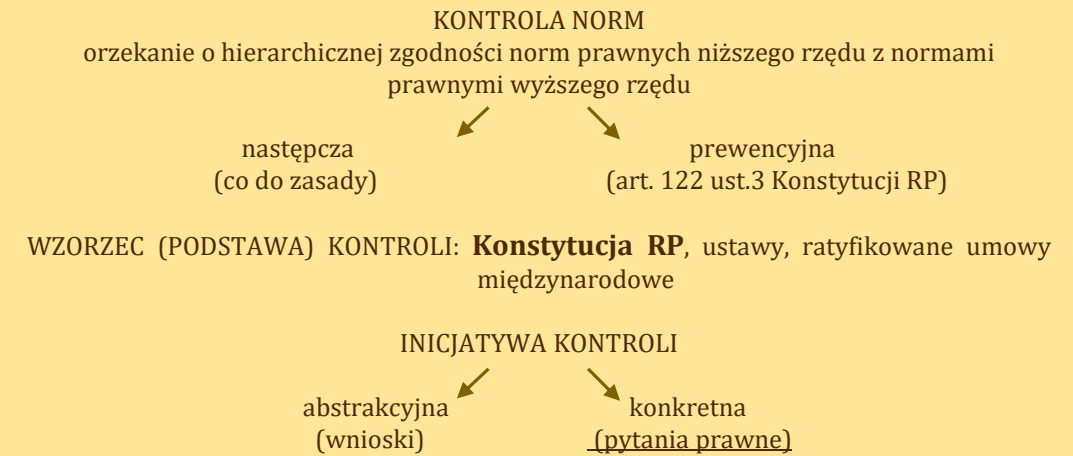
+ art. 44 (przymus adwokacko-radcowski) i art. 53 (wymogi pisma procesowego);

przesłanki materialne: interes osobisty, interes prawny, interes realny.

art. 189

Trybunał Konstytucyjny rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

+ art. 131 ust. 1

art. 193 Konstytucji RP

Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

art. 52 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym

- 1. Pytanie prawne ma formę postanowienia.*
 - 2. Pytanie prawne zawiera:*
 - 1) wskazanie sądu, przed którym toczy się postępowanie w sprawie, oraz oznaczenie sprawy;*
 - 2) wskazanie organu, który wydał kwestionowany akt normatywny;*
 - 3) określenie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części;*
 - 4) sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą kwestionowanego aktu normatywnego oraz jego uzasadnienie, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie;*
 - 5) wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione.*
 - 3. Do pytania prawnego dołącza się akta sprawy, w związku z którą zostało przedstawione.*
- + art.: 56, 59, 60, 62-64, 67, 75, 91-93, 97.

LEGITYMACJA PODMIOTOWA DO WYSTĘPOWANIA DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

art. 191 Konstytucji RP

1. Z wnioskiem w sprawach, o których mowa w art. 188, do Trybunału Konstytucyjnego wystąpić mogą:

1) Prezydent Rzeczypospolitej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, 50 posłów, 30 senatorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich,

2) Krajowa Rada Sądownictwa w zakresie, o którym mowa w art. 186 ust. 2,

3) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego,

4) ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych,

5) kościoły i inne związki wyznaniowe,

6) podmioty określone w art. 79 w zakresie w nim wskazanym.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1 pkt 3-5, mogą wystąpić z takim wnioskiem, jeżeli akt normatywny dotyczy spraw objętych ich zakresem działania.

PODMIOTY
LEGITYMOWANE
GENERALNIE

PODMIOTY
LEGITYMOWANE
INDYWIDUALNIE

ORZECZENIA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

art. 190 Konstytucji RP

1. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają **moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne**.

2. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wymienionych w art. 188 podlegają niezwłóchnemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Jeżeli akt nie był ogłoszony, orzeczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

3. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

4. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, **stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania**.

5. **Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zapadają większością głosów.**

art. 102 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym

Trybunał rozstrzyga sprawę, wydając orzeczenie w formie **wyroku** lub **postanowienia**.

art. 103

1. Trybunał wydaje **wyroki** w sprawach dotyczących:

1) zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją;

2) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;

3) zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami;

4) skarg konstytucyjnych;

5) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych.

2. Trybunał wydaje **postanowienia** w sprawach:

1) rozstrzygania sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa; 2) rozstrzygania o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;

3) innych, w których ustawa tak stanowi lub niewymagających wydania wyroku.

TRYBUNAŁ STANU

ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu
(t.j.:Dz.U. z 2016 r., poz. 2050 ze zm.)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KONSTYTUCYJNA

art. 3. *Odpowiedzialność konstytucyjna obejmuje czyny, którymi osoby wymienione w art. 1 ust. 1, w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania, chociażby nieumyślnie, naruszyły Konstytucję lub ustawę.*

art. 198 Konstytucji RP

1. Za naruszenie Konstytucji lub ustawy, w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania, odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu ponoszą: Prezydent Rzeczypospolitej, Prezes Rady Ministrów oraz członkowie Rady Ministrów, Prezes Narodowego Banku Polskiego, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, członkowie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, osoby, którym Prezes Rady Ministrów powierzył kierowanie ministerstwem oraz Naczelnny Dowódca Sił Zbrojnych.

2. Odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu ponoszą również posłowie i senatorowie w zakresie określonym w art. 107.

3. Rodzaje kar orzekanych przez Trybunał Stanu określa ustawa.

- Prezydent RP;
- Prezes Rady Ministrów oraz członkowie Rady Ministrów;
- Prezes Narodowego Banku Polskiego;
- Prezes Najwyższej Izby Kontroli;
- członkowie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji;
- osoby, którym Prezes Rady Ministrów powierzył kierowanie ministerstwem;
- Naczelnny Dowódca Sił Zbrojnych;
- posłowie i senatorowie.

art. 199

*1. Trybunał Stanu składa się z przewodniczącego, 2 zastępców przewodniczącego i 16 członków wybieranych przez Sejm spoza grona posłów i senatorów na czas kadencji Sejmu. **Zastępcy przewodniczącego Trybunału oraz co najmniej połowa członków Trybunału Stanu powinni mieć kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska sędziego.***

*2. Przewodniczącym Trybunału Stanu jest **Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.***

3. Członkowie Trybunału Stanu w sprawowaniu funkcji sędziego Trybunału Stanu są niezawiśli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.

- przewodniczący,
- 2 zastępców przewodniczącego,
- 16 członków wybieranych przez Sejm spoza grona posłów i senatorów na czas kadencji Sejmu.

KOMISJA ODPOWIEDZIALNOŚCI KONSTYTUCYJNEJ – stała komisja sejmowa,
rozpatruje wstępne wnioski o pociągnięcie do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu (na podst. i zob. szerzej: art. 18, 127-130 Regulaminu Sejmu)

KARY wymierzane przez Trybunał Stanu – art. 25 ustawy o Trybunale Stanu

Prezentacja została przygotowana na podstawie:

→ Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*, Warszawa 2012 r.;

→ Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2015 r.;

→ Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*, Warszawa 2016 r.;

→ Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S., *Prawo konstytucyjne w formie pytań i odpowiedzi*, Wrocław 2003 r.